

VASTUSED 10.-12. KLASSILE**1. Millist osa on etendanud mäed Euroopa kaasaegse poliitilise ja majandusliku kaardi kujunemisel? 3 p**

Mäed aitasid kaasa rahvaste kultuuride säilitamisele, riikide kujunemisele, nende piiride formeerumisele. Samal ajal osutusid mäed hinnalisteks maavarade allikateks. Mäed kujundasid ka transportteede konfiguratsiooni.

2. Millise loodusnähtuse levikut kujutatakse kaardil? Kuus täpp e kuus punkt 1p**Analüüsi loodusnähtuse tagajärgi. 4 p**

Positiivne looduslik: Vulkaanipurske tagajärjel võib tekkida juurde maad, mida saab kasutada; tänu vulkaanilisele tuhale tekivad viljakad mullad. jt õiged vastused.

Negatiivne: laavavoolude tagajärjel hävib taimestik; looduslikud tulekahjud; maapinna kattumine laavakattega jne

Positiivne majanduslik: Turismisektori arendamise võimalused ja sellest tulev maksutulu, geotermaalenergia; väävlivarud jne

Negatiivne majanduslik: Vulkaani purske tagajärjel on õhus nii palju tuhka, et lennuliiklus on häiritud ja sellest tulenev kahju transpordi firmadele; asulate hävimine jt õiged vastused.

3. Loetle looduslikud tegurid, mis muudavad maakera kõrgeimate punktide, tema „kaheksatuhandelite“ vallutamise isegi kaasajal äärmiselt keerukaks ning suurt mehisust nõudvaks ettevõtmiseks? 2 p

Madal õhutemperatuur, hõre õhk (hapnikupuudus), laviinid, ebapiisiv ilm, keerukas reljeef, liustikud

4. Miks ühe riigi kodanikud võivad väita: „Sandurid kujunevad meil ka praegu ja sõna “sandur” on meie keelest maailma geomorfoloogia sõnavarasse jõudnud.“ 4 p

See riik on Island Põhjendus: Sandur on lainjas tasandik liiva- ja kruusakuhjatistega, mis on liustiku servamoodustis, jää-jõe delta. Sandur on kujunenud maismaal liustiku serva alt voolavatest sulavetest. Kuna Islandil on ulatuslik mandriliustik, mis sulab ja tekib pidevalt ka tänapäeval sandureid.

Miks Eestis on sandurid kollaka värvusega aga selles riigis mustad? *Islandil ongi liiv peamiselt basaltne (vulkaanilise tekkega), mis annab liivateradele ja kruusatükkidele tumeda värvi. Eesti aladel on jää-aja järgsed setted pärit paekivist, liivakivist ja ka kristalsetest kivimitest (kvartsiid), mis on kollakad.*

5. Joonisel on kujutatud ühe alternatiivenergia kasutamise võimaluste kaarti. 3p

Millise? Päikeseenergia (1p)

Põhjenda oma valikut. Päikeseenergiat on kõige parem koguda troopilistel laiustel, kus on selge pilvitu taevas ja seega otsekiirguse hulk kõige suurem. (seos otsekiirgusega 2p)

Miks samadel laiustel Kanada lõunaosas on antud alternatiivenergia potentsiaal suurem kui Rootsi lõunaosas? 2p

Rootsis lõunaosas on tunduvalt rohkem pilviseid päevi tänu Põhja-Atlandi hoovuselt saabuva niiskele õhumassile. Kanadas valitseb kõrgrõhuala- selged ilmad, suurem otsekiirgus. Rootsis on valdavalt madalrõhkkonnad pilviste ilmadega. (Mõlema piirkonna selgitus 1p+1p)

<http://www.tempt.ee/topic.php?topic=322>

6. Millega võib seletada Euroopa ja Põhja-Ameerika maantee- ja raudteevõrgu erinevusi? 2p

Euroopa tihe teedevõrk ühendab ajalooliselt tihedat asustust, Euroopa teed ehitati riikidevaheliste sidemete tugevdamise eesmärgil. Põhja-Ameerikas oli samal ajal eesmärgiks uute alade asustamine: kõigepealt rajati raudtee idast läände ja alles seejärel kujunes teede äärde asustus. (Põhja-Ameerikas aga kaheksajala kujuline, kes oma kombitsad igas suunas laiali sirutab)

7. Missugused majandusgeograafilised objektid peituvad nende nimede taga? 3 p

Nabucco, Nord Stream, South Stream - gaasijuhtmed (1p)

Mille poolest erineb teistest Nabucco? (2p)

Nabucco gaasijuhtme projekt on mõeldud selleks, et vähendada Euroopa Liidu sõltuvust Venemaa gaasist, tuues Kaspia gaasi läbi Balkani Austriasse.

8. Kirjuta joonisele sobiv pealkiri, mis kajastaks võimalikult täpselt riikide reastatust.

Riigid, kus migrantide osakaal rahvastikust on suurim

Suurimad riigid, kus migrantide osakaalu rahvastikust on väga suur.

1 p**Miks AÜE on see näitaja nii kõrge? 2 p**

Tänu naftatootmisele on tekkinud palju töökohti, mida täidavad sisserändajad. Lisaks turismisektoris rakendatutele töötavad ka muudes teenindusvaldkondades sisserändajad.

9. Miks oli Lääne-Euroopal 17.-18. sajandil kergem üle elada rahvastiku plahvatust kui arengumaadel 20. sajandil? 2p

. Euroopa industrialiseeris iseseisvalt ja eluolu paranes järkjärguliselt Meditsiini areng oli veel selline, et suremus ei langenud väga kiiresti ja kui suremus hakkas kiiremini langema, ei olnud enam sündimus nii kõrge. Samas oli Euroopal võimalik üleliigset rahvastikku paigutada kolooniatesse.

10. Euroopa suurim sadam on Rotterdam. Selgita looduslikke ja majanduslikke eeldusi, miks on just sellest linnast kujunenud Euroopa suurim sadam. 3 p

Jäävaba sadam, Rein jõe suudmeala, mis suurendab oluliselt sadama teeninduspiirkonda. Reini jõgi seob mitmeid suuri tööstuspiirkondi. Rotterdami teenuseid kasutavad kõik Euroopa Liidu liikmesriigid.

11. Kaspia mere piirkonna riikidel on suured nafta- ja gaasivarud. Mis on selle piirkonna geograafiline eripära teiste naftariikidega võrreldes? 2 p

Kaspia mere piirkonna eripära teiste naftariikidega võrreldes on, et ühelgi sealsel riigil ei ole otseühendust mõne ookeaniga. Selleks, et nafta jõuaks tankeriteni, peab see ületama vähemalt ühe riigipiiri.

12. Hiina on paljude põllukultuuride suurtootja. Kaartidel on toodud Hiina viie peamise kultuurtaime kasvatuspiirkonda. Milline kaart annab ülevaate puuvilla, sojaoa, maisi, nisu ja riisi kasvatuspiirkondadest? 2,5

A mais- suur kasvupind, kasvatakse nii toidu- kui söödakultuurina

B riis- kasvab niiskemates rannikupiirkondades, kus avaldub tugevalt suvemussooni mõju

C nisu- mussoonipiirkonnas talinisu kasvatus, suure saagikuse ja nõudlike kasvutingimustega kultuur

D puuvill- kõrge suvise temperatuuriga alad, pikk kuivaperiood suvelõpus

E sojauba –kõige ulatuslikum kasvupind, traditsiooniline Hiina päritoluga kultuurtaim

Põhjenda oma otsust: ühe kultuuri õige põhjendus 1p **kokku 3 p**

Milline väide on hiina kohta tõene, milline väär? 1,5

1) Hiina on maailma suurim maisitootja	Tõene/ Väär
2) Hiina on nisu tootmise liider maailmas	Tõene /Väär
3) Hiina on tee tootmise ja ekspordi liider	Tõene/ Väär

13. Milliseid põhimõtteid (meetodeid) rakendatakse mahepõllunduses? 4 p

Külvikordade rakendamine, väga ranged piirangud pestitsiidide ja sünteetiliste väetiste, loomakasvatuses antibiootikumide kasutamisel, geneetiliselt muundatud organismide kasutamise keeld, kohapealsete ressursside rakendamine- väetamine talu sõnnikuga, sööda kasvatamine samas talus, loomade vabapidamine- saavad vabalt liikuda vabas õhus ja mahesööt

Nimeta 2 riiki, kus on mahepõlde riigi põllupindalast kõige rohkem. Põhjenda miks? 3 p

Šveits, Austria . 1p+ iga selgitus 1p(max 2p)

- Riigid, kus mõeldakse oluliselt keskkonnasäästlikkusele, tarbijal on suur huvi mahetoidu vastu juba palju aastaid. Kasvab kiiresti ka selliste tarbijate hulk, kelle kindel eelistus on kohalikul, elukoha lähedal kasvatatud mahetoidul
- Väga kõrge elatustase, mis võimaldab kallimaid toiduaineid osta, seega ka tootjate huvi.
- Suurem osa mahetoidust müüakse supermarketites st. on võimalus pakkuda korraga suurele tarbijaskonnale.
- Mahetoid on leidnud koha ka avaliku sektori toitlustuses, järjest rohkem pakutakse seda koolides, lasteaedades, haiglates..
- Šveitsis, Austrias, Taanis, Rootsis, Saksamaal ja mujal on loodud mahepõllumajandusliku uurimistööga tegelevad eraalgatuslikud või riiklikud institutsioonid. Üks vanimaid, 1973. aastal Šveitsis loodud mahepõllumajanduse instituut FiBL (www.fibl.org) on kujunenud ülemaailmselt tunnustatud keskuseks.

14. Millistest riikidest on jutt? 2 p

2 p

- a) 2010. a. septembris avati selles riigis suurim avamere tuulepark, mis optimaalsete tuuleolude korral suudab varustada elektriga 240 000 majapidamist. Tuuleparke kokku on riigis 250 Suurbritannia
- b) 2010 aasta kasvas riigi SKT 10% ja prognoosi kohaselt peaks riik aastaks 2020 andma maailma toodangust 18 %. Hiina

15. Millist rahvastiku näitajat on kujutatud kaardil? 1p

Üle 65 aastaste osatähtsus rahvastikus

Nimeta konkreetne riik ja selgita näitajast tulenevaid sotsiaalseid tagajärgi riigile. 4p

Näitaja	Riik	Sotsiaalne tagajärg
Alla 5%		Vastuse põhjalikkusest tulenev hinnang Eelkõige arengumaade probleemid.
Üle 15 %		Vastuse põhjalikkusest tulenev hinnang Eelkõige arenenud maade probleemid.

Kokku 55 punkti